

XX. L E V É L.

*Költ Komáromban, Sz. Iván Havának
9. Napján.*

Eggy ferény falusi Gazdának le-írása.

A⁹ Gazdaság olyan mint valamelly óra, melly fok forgó kerekekből áll, mellyek ugyan azon egy tételre dolgoznak, t. i. az időnek meg-méréfere. — Úgy van a' Gazdaságban is, a' hol Gazda, Gazd-asszony, szolgák, szolgálók; ökrök, lovak, 's a' t. a' köz haszonra igyekeznek. — Ha az órában a' rúgó rosz, a' kerekek sem mennek ott jól: úgy ha a' Gazdaságban a' Gazdának vígyázó szeme és ferénysége nints, roszfúl foly ott a' dolog: Eggy faluban élt eggy ferény Gazda, tsak némellyeket említünk róla.

1. A' Házát, Istállójit olly szép rendbe tsinálta ez, hogy abban az ember az ő böltsétségét nem győzte eléggé tsudálni, nevezetesen a' mint az Istállót a' belfő szobának falához ragasztotta, a' kő-falon eggy ablakot hagyott az Istálló felől, úgy hogy ha a' szobában gyertya égett, soha sem kellett az Istállóba lámpás, 's a' t.

M. Gyűj. IV. N.

U

a. A'

2. A' fel-kelesnek, le-fekvésnek, ebédnek, vatsorának, olly szabott ideje vólt, hogy az ő Háza körül minden úgy ment mint a' parantsolat.

3. Közönséges régulául tette minden dolgaiban, hogy a' mit ma véghez vihet az ember, soha se hagyja azt hólnapra. — Ha valami gázt látott az udvaron, nem kiabált szolgálot, hanem elő-vette a' seprőt, 's el-seprette azt. Látván ezt a' tselédek, soha sem útalak egymásra, hanem mindenhez hozzá nyúltak.

4. Minden reggel és estve tselédjeivel együtt imádkozott, 's azokat jó tanátsokkal oktatta.

5. Mikor valamelly tselédet fogadott, elébe rakta minden kötelelségét, jó régulában tartotta, de mivel ételét, italát, 'földjät meg-adta, minden örömet kívánt az ő tselédje lenni. Egész öröme vólt azon, ha valamelly hűséges szolgálotját férjhez adta, 's a' melly szolga fokáig szolgált nála, azt bérén fellyül meg is jutalmaztatta.

6. Ha valamelly korfó, vagy akármelly tserép edény el-tört, a' tserepét egy bizonyos helyre rakatta, ősszel porrá törette, 's ezzel a' jó földdel tapasztatta-meg kájháit. — Az üveg darabokat is egy fél-felé lévő helyen tsomóba rakatta, 's közel lévően hozzá

az

az üveg-huta, azokból jutalmasan új üveg-edényeket fúvattatott.

7. Igen nagy gondja vólt arra, hogy fok és jó trágyája légyen. E' végre minden Istállóit 's egyéb ólait úgy tsináltatta, hogy a' marháknak vizelletek egygy félre tsináltt gödörbe folyt, abba hanyatta a' trágyát, mellyben kevés idő alatt meg-ért, 's egygy szekér az ő trágyájából fel-ért hárommal máséval, mellyet tsinált az is, hogy az ő marhái mindenkör jó szénával éltek.

8. A' maga kevés földjének a' szorgalmatos munka és gazdag trágyázás által több hasznát vette, mint más két annyinak. Minden esztendőben háromszor aratott, e' pedig így esett-meg. Mihelyt az őszi búzát le-aratta más nap mindjárt a' házánál lévő tsürbe be-hordatta, 's a' ki-tséplését télre hagyta, mikor a' tseléd nem is igen talál egyéb dolgot. A' búza földet fel-szántatta, 's tatárkával bé-vetette; e' közzé pedig egygy vagy két fontnyi répa magot is elegyített. A' tatárkát le-aratta Október' végén, 's azután ki-ment a' harmadik aratásra is, a' répát ki-áfatta, 's szekerekkel hordta haza, 's a' t.

T. U.

A' Mindenes Gyűjtemény II-dik Negyedjében, a' 361-dik lapon, egygy Lévélben

U 2

azt

azt mondja eggy bõlts Hazafi, hogy a' Literáturának bõldogítáására jó vólna, ha megparantsoltatnék a' Könyvnyomtatóknak, hogy minden Könyvre ki nyomtasák az árrát Bõlts tanáts! mindnyájan tapasztaljuk, melly szükséges vólna ez, de ne számmal tennék fel, mert tapasztaltuk, hogy a' Normális Könyvekben is némelly Könyvkötők a' 3-ból 9-et, a' 10-ből 16-tot vagy 19-et tsináltak, hogy annál drágábban adhassák. Már erre nem is merünk új könyvet tudakozni némelly könyvkötőktől, mert három négy árrán adják. Sok szülék tsak azért fogják-ki gyermekeiket az oskolából, 's azért nem taníttatják, mert nagyon drágán kell számokra a' könyveket meg-szerezni. — Nem jó vólna é ennek orvoslására megparantsolni minden oskola mesternek, hogy mint a' Generális a' maga Regementjének mondva tsináltat mundért, nem pedig a' Szabóktól vészen, úgy ő is a' maga Tanítványinak számokra a' Typografustól venne minden Könyveket, bé köttetné 's minden nyerefég nélkül jutalmasan osztaná-ki. Így a' szegény szülék 3. vagy négy garafon vennék meg azt a' könyvet, mellyért most 9. 10. garast adnak, 's nem vólna okok hogy az Országnak nagy kárával ezért tudatlanágban neveljék-fel gyermekeiket. — Úgy de hogy élnének így a' könyvkötők? Úgy mint Német Országban

ban 's egyébütt, a' hol, mint a' váltó szabóknak, tsak a' kötésért fizetnek nekik, még is tisztességesen élhetnek, mert fok a' ki olvas, és így szüntelen van dolgok. — Méltó volna, hogy ebbe az Ország bétekíntene, mert addig soha sem lesz' virágzó a' Literatúra. — Ugyan az a' Bölts Tűdófitó azt mondja a' nevezett helyen, hogy a' T. Plebánus 's Prédikátor Uraknak kellene minden módon a' könyveket Hallgatóik között szaporítani. — Eddig is ezek által boldogúltunk a' mire mehettünk; mert némellyek még károkkal is igyekeztek az új könyveket szaporítani. Ki nem tudja melly fokot szolgált ebben m. b. T. Szerentsi Nagy István Győri Prédikátor Úr, a' ki Erdélyből a' fok Exemplárokat kihozatta 's itt terjesztette; még is van a' többek között egy Compactor, (a' nevének kedvezünk) a' ki ezért ennek a' jó Háza finak még hideg tetemeit is úton út félén átkozza. — Méltó volna, hogy a' Háza példásan bosszút állna értte. De ha nem tselekefzi is, a' ki az ilyen rágalmazótúl félvén, nem kívánná a' Literatúrát boldogítani, hasonló lenne ahhoz, a' ki felebarátja meggyúltt Házának oltására tsak azért nem menne, mert fél attól, hogy az úton valami pumi kutya meg-ngatja.

Ma

*Magyar örvendezés, melyet Hazájának
gyönyörűségére kívánt jzentelni Bó-
ér Sándor. N. Enyeden.*

Ó hervadt hamvaknak bús semmifégeből
Fel-tamadott Fœnix, el-enyészéséből!

Meg-újúla még is Kedves Hazánk! fénye
Napunknak, dél színben tetszvéen fel-re-
ménye;

Ím, eggy meg-hólt Fœnix kezdi újulását,
Murányja porrá vált testének mozgását:
Drága Fœnix! kelj-fel: mert né' éled's él is
Tested, bár ha egyszer semmivé lennél is:
Ha most gyászos homály rontja vídámfágát
Az égnek, majd új fény űzi-el vadfágát,
'S a' melly szín az előtt olly komor formában
Dühösködött, most van leg-szebb vídúl-
tában.

Szerelmetes Fœnix! lehet hogy miolta
Oda vagy vég álom tested' ostromolta:
De már, né fényjével forfod jobbúlttának,
Tornyozod örömet két Magyar Hazának;
Igaz, hogy el-hervadt hajdani virágod,
De talán még egyszer fel-jöhet világod,
Változás zablája minden fors szájának,
Hatalmas kormányja rende folyáának.
Drága Fœnix, kedves Hazánk szabadsága!
Hogy hogy tamadhat-fel forfunk' bõldog-
fága?

'S

'S szinte tíz esztendő's gyászos fogfágából,
 Mi módon formálhat szabadot magából?
 Szabadot — mit mondok? szabadfág? Ó
 egek

Lobbantván tüzetet újult hevelségek.
 Szabadfág! fel-buzdúl hívfégem' forrása,
 Özönökkel rohan febes áradása:
 Mert hogy e' bővféggel bírjon folyamátja,
 Az Nemes Hazámnak méltó áldozatja:
 Úgy tetfzik, hogy minden a' mi környül
 vészen,

Örvendezéfemnek igaz tárfa lészén,
 Ifjak, párosok, főt a' meg-görbült vénék,
 Mindnyájan szívekben tombolók levének:
 Mofolyogva hajol az ősz páltzájára,
 Öröm könyvezéssel tekintget Házára,
 'S fel-vévén karjára kedves unokáját,
 Atyai tsókok közt ezzel nyitja száját:
 Szerelmes gyermeke eggy öreg Atyának!
 Kinek bé-tölt minden része vágyásának,
 Bé-tölt. Ó bé-tölt már szívem' óhajtása,
 Mert jóvá lesz' a' bús időknek folyása;
 Minden kívánságom ez vala éltemben:
 Bóldogúl szorítsam unokám' ölemben,
 'S meg-nyertem már látom az Egek' jófágát,
 Reménylve halok-meg, az ő bóldogfágát.
 Ó! melly mofolyogva hunyom-bé szememet,
 Mikoron el-végzem hosszas életemet,
 Tudván, hogy szerentsés vérem hív kezével
 Bajlódik el-aludt nagy Atyja' szemével.

U 4

Az

Az ifjú pediglen látván gyengülését
 Atyjának, 's végéhez el-közeledését,
 Hallgatván jajjait bús párnái között,
 Mellyeket fíjának hív könyve öntözött:
 Atyám! édes Atyám! fel-szöll fájdalomában,
 Feredvén ortzája könyvei' árjában,
 Ne hagyj el-jó Atyám! inkább én nem élek,
 Akármelly szomorú változást tserélek.
 Áldozatja lészek drága személlyednek,
 Add nékem hunyását örökre szemednek.
 Igazság e' vad fors! ifzonyú szokásod,
 Hogy nintsen senkihez kegyes le-hajlásod?
 Míg gyászos fellegid tornyoznak Egünkön,
 Szikráztak záporos menykövid fejünkön,
 Engedted bajlódni atyámat éltével,
 Folytatni azt sokszor ezer gyötrelmével,
 Mikor szerentsénkre bús ködünk el-tűnik,
 Hát akkoron Atyám' élete meg-szűnik?
 Ah nem! bírj avagy csak annyi kegyelemmel,
 Tegy tserét atyámhoz buzgó személ-
 lyemmel,
 Engedd-meg hogy édes Atyánnhoz a' lassan:
 Közelgető halál, engem el-altasson:
 Ah de — Egek! ímé végződik élete
 Atyámnak, jaj ofzlik minden lehellete!
 Oda van — ki-adá egyyetlen egyyének,
 Ölébe, tápláló erejét testének.
 Ó ditső Bóldogfág hatalmas kultsai!
 Urólsó szerentse kárpitji 's ajtai!
 Engedjetez szabad bé-menetelt ennek

A'

A' tsak vólt szerentsés, most szerentsét-
lennek;

Ki mikor Hazánknak leg-szebb mosolygása

Lelkesít, 's gazdagúl buzgó óhajtása,

Mikor a' Nemes szív reped örömében,

Szárnyal a' bódogfág Brútusi hevében,

Hogy két kised Hazá minden lakosának

Hírdelese el-özlott ködét bánatjának;

Ki mikor a' Magyar Duná le-mentében,

Mindennek öröm könyv vigyorog sze-
mében,

Bámulva szemléli az Ég' kegyességét

Minden, melly jelenti infégei végét,

'S látván alkotása' betses gazdagfágát,

Tiszteli fényében Elei' Nagyfágát.

Kedves füveg!- Ó Te hét hegy' ékessége,

Kettős kereszt, négy víz három hegy' szép-
fége!

Tiszteltetsél méltó hív térd, 's fő hajtással,

Trombita, dob, fípfzó, ágyú ropogással;

Ki mikor a' Fél Hold titkosan magában,

Zokog szerentsétlen gyászos Trónusában,

Tajtékzó szájából árad a' fok átok,

Ti vitéz szerentsés Magyarok! reátok;

Ki mikor vagyonunk' néma ellenfége

Oda van, el-vesztvén meg-emészto vége,

Mellynek bár olly fokkal hízott foganatja,

Semmiségnek leve még is áldozatja:

Egy szóval, ki mikor minden úgy tündöklett,

Hogy febes szívünknek orvos flastroma lett,

Ó fájdalom! akkor veye bútsút tőlünk,
 Mellyel el-távozzék végképpen mellőlünk.
 A' páros Ifiak: Ó drága szép élet!
 Így szólnak melly immár mindenünk-ké lett,
 Egyik édesdeden Tárfának ölébe
 Hajolván, nyugtatja fejét kebelébe,
 'S hogy ha történetből jön szenderedése,
 Ah, melly édes Nectár ennek érzése!
 Midőn tudja nyugtát egy oly ágyban lelteni,
 Melly meg-tud mindenben szívének felelni,
 Melly' karpitjainak hívfég őr állója,
 'S örök állandóság vitéz strásállója,
 Melly a' meddig álmát párjának láthatja,
 Sok édes tsókjával aztat tsalogatja,
 'S ennek olly szerentsés hívogató szája,
 Hogy még az álom is meg-hódol alája.
 Ó vitéz édesfég, Te kemény vakmerő
 E' széles világon győzhetetlen erő!
 Szerelmek! ugyan Ti nem tsudáljátok,
 Mi vetett olly kemény hatalmat reátok,
 Már egy tsupa száznak máshoz értetése,
 Ez az Ifiaknak főbb örvendezése:
 Úgyde szóll a' páros, ez az a' jutalom,
 Mellynel nints kedvesebb semmi Birodalom;
 Híjába van ezer, 's meg ezer írigye,
 Mert ez a' szeretet meg petséltő frigye,
 Ez barátságunknak zálogos jószága,
 Ez. Venus Tárháza' betsesh gazdagfága,
 Ez a' gyengébb Nemnek védelem bástyája,
 Mellyel fegyverkezik erő ellen szája:
 Mert

Mert

Mert bár számtalan kár türkőzzék éltere,
 Lehet egyy édes tsók tellyes védelmére.
 Ezen kívül vallyon akármelly Országon
 Lehet é olly élet e' fzeles világon,
 Mint mikor egyy hív pár egymást ölelheti,
 Drága ajakinak gyümölcseit fzedheti,
 'S egyy más karjai között beszéllgetnek arról,
 Mi jó hír érkezett erről vagy amarról?
 Mi új bódogfaggal derült még fel Egünk?
 Széllyel ofzlott e' mind bánatos fellegünk?
 Fel-ébredt é forunk gyászos mélyl álmából,
 'S ki-jön é egészen vallyon fír-halmából?
 Hol majd tíz esztendő k alatt vólt fekvése,
 'S most leve leg-első vídám ferkenése.
 Meg lett reményfegünk minden vágyódása,
 Ezt mondja fzívünknek édes fugalása,
 Fel-derült a' Magyar' öröme ideje,
 Tsírázik Hazánknek arany esztendeje,
 'S még édesebb lesz' most hív nyájoskodása,
 Mint vala régenten gyakor kóstolása:
 Kit kedves épségből le-fzegez ágyában
 A' betegség, 's hofszan tartja nyavalyában,
 Kedvesebb a' mikor el-jön újulása,
 Mint vólt egézfége' hajdani bírása.
 Ó azért fzerentse! 's Ti hatalmas Egek!
 Ti ama nagy fényben lakozó feregek!
 Ha bódogfagunknak első tsírázását
 Láttuk, láfsuk is már egész ki-búvását.

A' Találós Mese vólt Rossz pénz; a'
Rejtett Szó Név, mellyből ki-telik vén, én.

Találós Mese.

A' mi még ma valék, ha reggelt érhetek,
Azzá többé éppen soha sem lehetek;
Házam, szobám, ágyam, asztalom 's min-
denem

Oda lesz' főt el-kell nevem' is vesztenem.
Pápán. Kováts Ingenieur.

Rejtett Szó.

Két első engemet jelent' deák szóval,
De magát jelenti a' két utolsóval.
Magyarúl pediglen az öt két szót tévén,
Mi pedig mind ketten Istenek nem lévén
Vagy egyik, vagy másik elejbénk tétetik,
Hogy azok nem vagyunk, mikor jelentetik.

Az Európában most életben lévő Fejedelmeknek rövid Genealogiája, mellyet össze szedett Bikfalvi Kőrösi Sigmund.

Az Austriai Ertz Hertzegei Háziáról.

II-dik József született vala Mártz. 13-dikán 1741. Római Királya választatott 1764-ben Mártz. 27-dikén Frankfurthan, ugyan

gyan ott April. 3-dikán meg-koronáztatott. Római Tsászárrá lett Aug. 18-dikán 1765-ben. Meg-holt Febr. 29-dikén 1790-ben.

Feleségei vóltanak. — 1. *Mária Isabella*, *Filep* Spanyol Királynak, és Pármai Hertzegnek Leánya; született vala 1741-ben Decemb. 31-dikén. Menyegzöt tartott 1760-ban 6-dik Oktob. Meg-holt 1763-ban 27-dik Novemb. maradék nélkül. — —

2. *Mária Józsepha*, a' Bavariai 7-dik *Károlynak* ifjabb Leánya; született 1739-ben 30-dik Mártz. Menyegzöt tartott 22-dik Januar. 1765. Meg-holt 28-dik Máji 1767.

II-dik Józsefnek testvérei. — a.) *Mária Anna*, született 6-dik Oktob. 1738. A' Prágai új leány nevelő Fundátciónak arany keresztes Fejedelem Asszonya, lakott Klagenfurtban. Meg-holt Nov. 22. 1789-ben.

— b.) *Mária Kristina*. Aufr. Belgyiumi Gubernátorné, született 13. Maji 1742. Menyegzöt tartott *Albert* Hertzeggel 8-dik April 1766. Lakó helye Brüsszel, vagy Bruxella. — c.) *Mária Elisabetha*, született 13-dik Auguszt. 1743. (Insprukban, a' Szüzeknek Fejedelem Asszonya. — d.) *Mária Amdlia*, született 26-dik Febr. 1746.

Menyegzöt tartott *Ferdinánd* Pármai és Spanyol Hertzeggel 27-dik Juni 1769.

e.) *Leo.*

e.) *Leopold Péter* született 6-dik Máji 1747. Lett *Toskánai* Nagy Hertzege az Attya halála után 18-dik Aug. 1765. Következett Ausztiai Értz Hertzegnek: Cseh és Magyar Országai Királynak a' Bátyja II-dik *József* halála után. (Reménylhetni, hogy Római Királyja és Tsászárrá is fog választatni.) Felesége *Mária Ludovica*, 3-dik *Károly*, Spanyol Királynak leánya, született 24-dik Nov. 1745. Menyegzőt kezdett Madridban Procurátzio által 16-dik Februari 1764, és végzett Insprukban 5-dik Aug. 1765.

Ennek gyermekei: — 1. *Mária Theresia Józsefa*, szül. 14-dik Januar. 1767. Menyegzőt tartott 18-dik Oktob. 1787. *Tódor Antal* Szakfóniai Hertzege. —

2.) *Ferentz Hertzeg*, született 12-dik Febr. 1768. Menyegzőt tartott a' Vürtembergi *Er'sébeth* Hertzeg Asszonnyal 6-dik Sept. 1788. (a' ki meg-hólt 18-dik Februari. 1790. szülvén elsőben *Aloisia Francisca Elisabetha* Hertzegi Magzatot.) — 3.) *Ferdinánd József*, született 6. dik-Májusban 1769. Ez marad az Atyja helyébe Toskánai Nagy Hertzegnek, ha a' Bátyja *Ferentz* Bétsben marad. 4.) *Mária Anna*, született 21. April. 1770. — — 5.) *Károly Ludvik*, született 5. Septemb. 1771. — 6.) *Sándor Leopold*, született 14. Aug. 1772. — A' *Toskána*
Hú-

Húszár Regementnek tulajdonosa, a' ki ott-
honn is mindég Magyar ruhát visel. — 7.)
József Antal, született 9-dik Mártz. 1776.
— 8.) *Mária Clementina* született 24. Aug.
1777. — 9.) *Antal Victor* szül. 31. Aug.
1779. — 10.) *Mária Amalia*, szül. 15.
Oktob. 1780. — 11.) *Johan Baptist*,
szül. 20. Január. 1782. — 12.) *Renatus*
Johan; szül. 30 Sept. 1783. — 13.) *Ra-*
nier József, szül. 13. Decemb. 1784. —
14.) *Rudolph János*. szül. 8. Január. 1786.
f.) *Mária Carolina*, született 13-dik
Aug. 1752. Menyegzőt tartott 7-dik Apr.
1768. 4-dik *Ferdinánd*, Siciliai Királyjal.
— g.) *Ferdinánd Károly*, szül. 1. Juni.
1754. Lombardi Gubernátor, lakik Majland-
ban, Felesége *Mária Beatrix*; Modénai
Herkules Hertzeg' leánya, kivel Menyegzőt
tartott 15 Oktob. 1771. Ezeknek vagynak
7. gyermekei; úgymint: 1.) *Mária The-*
rèzia, 2.) *Mária Anna*, 3.) *József Ká-*
roly, 4. *Ferdinánd*, 5. *Maximilián*, 6.)
Károly Ferdinánd, 7.) *Anna Ludvika*.
— h.) *Mária Antonia Anna*, szül. 2. No-
vemb. 1755. Menyegzőt tartott XVI-dik
Lajos. Frantzia Királyjal, 16-dik Májusban
1770. Ennek gyermekeit — *Lásd alább*
Frantzia Ország. — — i.) *Maximilián*
Franc. Xaver. született 8-dik Decemb. 1756.
Coloniai Értz Püspök és választó Fejedeleme.
Pot-

*Portugallidról. — A' Királyi lakó Város
Lisabon.*

Mostani Királyné 1.) *Mária Francisca Isabella*, született 17-dik Decemb. 1734. Uralkodásra következett az Atyja I-fő *József* helyébe 24. Febr. 1777. Férje volt III-dik *Péter*, a' ki Felelégéről a' Törvény szerént Királyi Nevet viselt, és meg-holt 26-dik Máji 1786. — Ezeknek gyermekei: a) *József Franc.* meg-holt, volt Brasíliai Printz. ennek özvegye *Mária Francisca*, a' Portugalliai Infánsné. b.) *Johan Ludvic.* (*Don Juan*) a' Korona Hertzeg, szül. 13. Máji 1767. El-jegyzette magának jövendőbeli Tárful az Astúriai *Károlyina* Hertzeg Afzonyt. c.) *Mária Anna*, Beirai Fejedelem Afzony, született 15-dik Decemb. 1768., kit a' Spanyol Infáns *Don Gábríel* jegyzett-el magának.

Spanyol Ország. — Fő Város Madrit

A' mostani Király IV-dik *Károly* (más-ként *Anton. Franc.* volna neve, de itt a' Királyok a' *Károly* nevet vették-fel.) szület. 12-dik Novemb. 1748. Felelége *Ludovika*, *Filep* Spanyol Királynak ifjabb leánya, szület. 4. Sept. 1765.

(A' többi következik)